

PATVIRTINTA
Šilutės rajono savivaldybės narkotikų
kontrolės komisijos posėdžio protokolu
2024 m. sausio 30 d. Nr. TBK-P-2

ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS 2023 M. VEIKLOS ATASKAITA

I. SKYRIUS

NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS SUDARYMAS IR UŽDAVINYS

Šilutės rajono savivaldybės narkotikų kontrolės komisijos (toliau – Narkotikų kontrolės komisija) uždavinys – vykdamas valstybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politiką, koordinuoti narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos veiksmus savivaldybės teritorijoje.

Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. T1-932 (2023 m. spalio 26 d. Šilutės rajono savivaldybės tarybos sprendimo Nr. T1-139 redakcija) patvirtinta Narkotikų kontrolės komisija. Narkotikų kontrolės komisijos nariai atstovauja sveikatos, švietimo, socialinėms įstaigoms, galinčioms atlikti psichoaktyviųjų medžiagų kontrolę ir taikyti administracinio poveikio priemones, organizuoti ir teikti priklausomybių gydymo bei psichologinės socialinės reabilitacijos paslaugas, vykdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemones tikslinėms grupėms ir visai bendruomenei. Narkotikų kontrolės komisiją sudaro 14 narių: Edita Šukytė – Šilutės rajono savivaldybės mero patarėja (Narkotikų kontrolės komisijos pirmininkė), Gintarė Tamašauskienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos Viešųjų paslaugų skyriaus vyriausioji specialistė-savivaldybės gydytoja (Narkotikų kontrolės komisijos pirmininkės pavaduotoja), Vaiva Pranauskienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatore (Narkotikų kontrolės komisijos sekretorė), Loreta Irena Baguckienė – Klaipėdos apygardos prokuratūros Tauragės apylinkės prokuratūros prokurorė, Audronė Barauskienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus vedėja, Gabrielė Rakašytė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos Švietimo, sporto ir kultūros skyriaus vyriausioji specialistė, Jurgita Kaktienė – Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Šilutės rajono policijos komisariato Veiklos skyriaus vyriausioji tyrėja, Alvydas Pranauskas – Vaiko gerovės ir globos centro direktoriaus pavaduotojas socialiniams reikalams, Kristina Surplė – Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktorė, Valdas

Miliauskas – VšĮ reabilitacijos namų „Gabrielius“ direktorius, priklausomybių konsultantas, Rimvydas Petrauskis – Šilutės atviro jaunimo centro direktorius, Rimantė Čiutienė – Šilutės rajono savivaldybės administracijos vyriausioji specialistė-jaunimo reikalų koordinatore, Dalia Šiaudvytienė – Šilutės Martyno Jankaus pagrindinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja, Indra Pranaitienė – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Klaipėdos apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus patarėja Šilutės rajono savivaldybėje.

II. SKYRIUS

NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS VEIKLA

Komisijos veiklos forma – posėdžiai. Įgyvendindama pagrindinius uždavinius, Narkotikų kontrolės komisija inicijuoja pasitarimus aktualiais narkotikų kontrolės, narkomanijos prevencijos klausimais, analizuoja gautą informaciją iš socialinių, švietimo įstaigų, teisėsaugos institucijų. Reaguojant į žiniasklaidoje pasirodžiusią informaciją apie paauglių, rūkančių elektronines cigaretes, keliamas sveikatos problemas ir daromą žalą sveikatai, organizuoti 2 Narkotikų kontrolės komisijos posėdžiai, dalyvauta 4 tarpinstituciniuose pasitarimuose. Aptarti svarbiausi klausimai: narkotinių (psichotropinių) medžiagų plitimo švietimo įstaigose problemos, švietimo įstaigose atlikto aplinkos tyrimo dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimo rezultatai, policijos vykdomų prevencinių priemonių dėl neteisėtos alkoholio, narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolė.

2023 m. gegužės 18 d. ir 2023 m. lapkričio 16 d. Klaipėdos apygardos prokuratūroje vyko koordinaciniai pasitarimai „Narkotinių (psichotropinių) medžiagų plitimo švietimo įstaigose bei kitose vaikų artimoje aplinkoje problemų aptarimas“. Sprendžiant aptariamą problemą susitarta, kad miestų ir rajonų savivaldybės imsis priemonių užtikrinti, kad įstaigos, kurių veiklos priežiūrą jos vykdo, – švietimo, neformaliojo ugdymo, sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų įstaigos ir kitos su nepilnamečiais asmenimis susijusios įstaigos – įtarusios ar nustatiusios nepilnamečio asmens apsvaigimo faktą, nedelsdamos, bet ne vėliau kaip per 24 valandas, raštu informuos teritorinį policijos komisariatą ir Vaikų teisių apsaugos tarnybos teritorinį padalinį. Narkotikų kontrolės komisijos siūlymu ir Šilutės rajono savivaldybės mero 2023 m. birželio 12 d. raštu Nr. R3-3093 „Dėl pareigos pranešti apie nepilnamečio asmens galimą apsvaigimo fakto nustatymą“ kreiptasi į savivaldybės švietimo, asmens sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų ir kitų institucijų

ir įstaigų, nevyriausybinių organizacijų darbuotojus, kurių darbas yra susijęs su vaikų auklėjimu, mokymu, priežiūra ar jų saugumo užtikrinimu, dėl informacijos perdavimo teritorinei policijos įstaigai ir Vaikų teisių apsaugos tarnybos teritoriniam padaliniui. Įstaigos sureagavo ir 2023 metais Tauragės apskrities vyriausiajam policijos komisariatui pateikė 16 pranešimų apie rūkančius ir (ar) galimai neblaivius ar apsvaigusius nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų nepilnamečius.

2023 m. gegužės 25 d. ir 2023 m. spalio 19 d. švietimo įstaigų vadovų pasitarime aptariant narkotinių medžiagų ir elektroninių cigarečių prevenciją mokyklose, švietimo įstaigoms deleguotas policijos pateiktas pasiūlymas pritarus mokyklos tarybai pasitvirtinti mokinio asmeninių daiktų prevencinio patikrinimo vidinės tvarkos taisyklės. Aptarti psichoaktyvių medžiagų vartojimo mokyklose situacijų valdymo algoritmai.

Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras 2023 m. gegužės 30 d. – birželio 6 d. ir rugsėjo 25–28 d. savivaldybės 19-oje mokyklų atliko narkotinių medžiagų pėdsakų patikrinimus. Tyrimai buvo atliekami mokyklose, vykdančiose bendrojo lavinimo ugdymą, ir neformaliojo švietimo įstaigose – sporto ir meno mokyklose. Tiek pavasarį, tiek rudenį sintetinių narkotinių medžiagų – kokaino ar kreko – pėdsakų buvo rasta 11-oje, nebuvo rasta 8-iose švietimo įstaigose. Rudens tyrimo rezultatai parodė, kad šių medžiagų aptikimo rezultatai išlieka tokie patys, bet jau kitose ugdymo įstaigose. Pavasarį marihuanos arba hašišo pėdsakų buvo rasta 2 švietimo įstaigose, rudenį nebuvo rasta. Švietimo įstaigų bendruomenėms, kuriose buvo aptikta narkotinių medžiagų pėdsakų, pateiktos rekomendacijos.

Formuojant neigiamą visuomenės požiūrį į alkoholio, tabako, narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimą, jau nuo mažens vaikams diegiamos sveiko gyvenimo vertybinės nuostatos. Vadovaudamosi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, visos savivaldybės švietimo įstaigos vykdo nuoseklias, ilgalaikes socialines ir emocines kompetencijas ugdančias prevencines programas „Zipio draugai“, „Antras žingsnis“, „Lions Quest“, „Olweus“, apimančias smurto, alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją bei sveikos gyvensenos skatinimą. Labai svarbu apsaugoti vaikus nuo psichinę sveikatą veikiančių medžiagų vartojimo. Efektyvus pirminės prevencijos būdas – suformuoti reikiamas nuostatas ir išugdyti sveiko gyvenimo įgūdžius, kurie padėtų paaugliui, jaunuoliui priimti sprendimus ir suvokti, kad tiek fizinė, tiek psichinė priklausomybė, kurią ypač sunku pagydyti, griaua žmonių gyvenimus. Įgyvendinant psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją ugdymo įstaigose, svarbu į prevencinę veiklą kiek

įmanoma daugiau įtraukti vaikų tėvus – organizuoti tėvų švietimą psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos klausimais, skatinti dalyvauti prevencinėse ugdymo įstaigose veikloje. 2023 m. vasario 20–23 d. Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras organizavo prevencines paskaitas apie elektroninių cigarečių grėsmes, psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo atvejus „Grėsmės ir pavojai, vartojant el. cigaretes. Ar žinote, kas yra „THC“, „SMILE“, „SPIDE“. Lektorius Darius Joneikis kalbėjo apie daiktus, priemones, kurias naudoja jaunimas, rūkantis elektronines cigaretes. Specialistams ir tėvams pristatytos prevencinės priemonės. Iš viso įvyko 11 susitikimų su Šilutės rajono savivaldybės mokiniais (dalyvavo apie 750 vaikų), 3 susitikimai su mokytojais, specialistais ir tėvais (apie 200 dalyvių).

Narkotikų kontrolės komisijos posėdžiai yra tik viena iš Narkotikų kontrolės komisijos veiklos formų, tačiau ypač svarbus yra nuolatinis Narkotikų kontrolės komisijos narių kompetencijų tobulinimas, siekiant įsigilinti į nuolat besikeičiančias šiuolaikines psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo tendencijas, naujausias mokslu grįstas psichoaktyviųjų medžiagų paklausos ir pasiūlos priemones ir kylančius iššūkius. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, suprasdamas glaudaus bendradarbiavimo su savivaldybėmis svarbą ir siekdamas, kad kiekviena savivaldybė prisidėtų prie subalansuotos visų psichoaktyviųjų medžiagų paklausos ir pasiūlos mažinimo politikos kūrimo ir jos priemonių įgyvendinimo tiek nacionaliniu, tiek vietos lygmeniu, savivaldybių narkotikų kontrolės komisijoms ir už sprendimų priėmimą šioje srityje atsakingiems asmenims organizavo mokymus: „Psichoaktyviųjų medžiagų prevencija: ką galime padaryti geriau?“, „Elektroninės cigaretės: ar teisingai vertiname žalą?“, „Naujos psichoaktyviosios medžiagos: ką apie jas žinome?“.

Stiprinant narkotikų kontrolės ir narkomanijos, kitų teisės pažeidimų prevenciją, kontrolę buvo vykdomas Šilutės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022-12-30 įsakymu Nr. A1-2416 patvirtintas 2023 metų Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Šilutės rajono policijos komisariato prižiūrimos teritorijos situacijų prevencijos priemonių įgyvendinimo planas. Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Šilutės rajono policijos komisariato pareigūnai bendrojo ugdymo mokyklose ir jų prieigose dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų prevencijos vykdė 4 policines priemones, iš viso šia tema moksleiviams vedė 16 paskaitų, dalyvavo 3 mokinių tėvų susirinkimuose, skaitė paskaitas reabilitacijos centre VšĮ „Gabrielius“, Vilkyčių ir Kintų bendruomenėse. Nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d. Šilutės rajono savivaldybėje pradėti 24 ikiteisminiai tyrimai dėl neteisėto disponavimo narkotinėmis ar

psichotropinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – LR BK) 259 str.), nustatyti 27 įtariamieji, iš kurių asmenų iki 18 metų amžiaus nebuvo (2022 m. – 13 ikiteisminių tyrimų). Pradėti 5 ikiteisminiai tyrimai dėl neteisėto disponavimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti arba neteisėtas disponavimas labai dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu (LR BK 260 str.). Nustatyti 6 įtariamieji, iš kurių asmenų iki 18 metų amžiaus nebuvo (2022 m. – 15 ikiteisminių tyrimų). Dėl narkotinių ar psichotropinių medžiagų platinimo nepilnamečiams (LR BK 261 str.) ikiteisminių tyrimų nepradėta. Dėl narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo be gydytojo paskyrimo (Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – LR ANK) 71 str.) nustatyti 67 atvejai (2022 m. – 78). Iš jų 7 nepilnamečiai (2 iki 16 metų amžiaus, 5 nuo 15 iki 18 metų amžiaus). Dėl alkoholinių gėrimų gėrimo viešosiose vietose arba neblaivaus asmens pasirodymo viešosiose vietose (LR ANK 484 str.) nustatyti 149 atvejai (2022 m. – 221). Dėl alkoholinių gėrimų vartojimo ar turėjimo, kai tai daro jaunesni negu dvidešimties metų asmenys (LR ANK 485 str.), nustatyti 32 atvejai (2022 m. – 27). Iš jų 15 nepilnamečių (5 iki 16 metų amžiaus, 10 nuo 16 iki 18 metų amžiaus). Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatyme numatytas tabako gaminių vartojimo ar jų turėjimo ribojimo pažeidimo, pastatų (butų) arba patalpų savininkams ar kitų daiktinių teisių turėtojams nustatytų reikalavimų nevykdymo (LR ANK 492 str.) nustatyti 32 atvejai (2022 m. – 12). Iš jų 26 nepilnamečiai (17 iki 16 metų amžiaus, 9 nuo 16 iki 18 metų amžiaus).

III. SKYRIUS

PAGALBOS IR PASLAUGŲ PRIEINAMUMAS

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos priemonės planuojamos ir vykdomos įvertinant tikslinių grupių poreikius. Viena iš tikslinės prevencijos priemonių Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure vykdoma Ankstyvosios intervencijos programa, skirta asmenims (nuo 12 iki 21 metų amžiaus), turintiems eksperimentavimo su alkoholiu ir (ar) psichoaktyviosiomis medžiagomis ar nereguliaraus jų vartojimo patirties, siekiant motyvuoti

atsisakyti šių medžiagų vartojimo. 2023 metais Ankstyvosios intervencijos programoje dalyvavo 12 vaikų, sėkmingai ją užbaigė 7 vaikai.

Šilutės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure teikiamos nemokamos anonimiškos priklausomybių konsultanto paslaugos rizikingai ar žalingai alkoholį vartojantiems asmenims ir jų artimiesiems. Šiomis paslaugomis siekiama padėti ir patarti, kaip elgtis, jei su žalingu alkoholio vartojimu ar su priklausomybe susiduria artimieji ar pats asmuo. Į priklausomybės konsultantus žmonės gali kreiptis be gydytojo siuntimo. 2023 metais priklausomybių konsultanto paslaugomis pasinaudojo 188 asmenys, kuriems suteiktos iš viso 495 konsultacijos. Psichologinės gerovės specialistas teikia nemokamas individualias ir grupines psichologo konsultacijas tiek suaugusiems, tiek ir vaikams. 2023 metais suteiktos 959 individualios psichologo konsultacijos, kuriomis pasinaudojo 186 asmenys. Įvyko 31 grupinis užsiėmimas, kuriuose dalyvavo 345 asmenys.

Vaiko gerovės ir globos centre vykdomos kompleksinės paslaugos teikia individualias ir (ar) grupines psichologo konsultacijas, yra savipagalbos grupės patiriantiems sunkumų asmeniniame gyvenime ir (ar) šeimoje. 2023 metais 74 asmenys kreipėsi individualių psichologo paslaugų, kurioms iš viso skirtos 443 valandos.

UAB medicinos centro „Puriena“ psichikos sveikatos centre teikiamas gydymas ir paslaugos priklausomybę alkoholiui ir kitoms psichiką veikiančioms medžiagoms turintiems asmenims. Pacientams teikiamas priklausomybės ligų psichiatro, psichologo, socialinio darbuotojo, šeimos konsultacijos, medikamentinis gydymas, taikoma individuali ir grupinė psichoterapija.

2023 metais atidarytame Respublikinio priklausomybės ligų centro Klaipėdos filialo vaikų dienos stacionare gydomi visi Klaipėdos apskrityje gyvenantys vaikai, kurie vartoja psichiką veikiančias medžiagas.

Savivaldybėje taip pat veikia savipagalbos grupės AA draugija „Ateitis“ ir Al-Anon grupė jų artimiesiems, VšĮ reabilitacijos namai „Gabrielius“ ir priklausomybės ligų terapinė bendruomenė VšĮ „Taikos kelias“.

IV. SKYRIUS

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos veiksmingumas priklauso nuo skirtingų sektorių įsitraukimo ir jų sėkmingo bendradarbiavimo, siekiant bendrų tikslų ir pripažįstant, kad

psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas yra žmogaus fizinės, psichinės sveikatos ir socialinės gerovės užtikrinimo problema. Apibendrinant galima pasidžiaugti, kad savivaldybėje vis daugiau įstaigų aktyviai įsitraukia į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos vykdymą.

Siūlymai siekiant gerinti Narkotikų kontrolės komisijos veiklos efektyvumą:

- Stiprinti bendradarbiavimą su valstybės ir savivaldybės institucijomis, įstaigomis sprendžiant aktualius klausimus, susijusius su psichoaktyviųjų medžiagų kontrole ir vartojimo prevencija, bei nevyriausybinėmis organizacijomis, stiprinant bendruomenės iniciatyvas, įgyvendinant priemones įvairioms tikslinėms grupėms.
- Bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis pirmenybę teikti partnerystei, kuri įmanoma tik nuolatinės komunikacijos tarp abiejų sektorių kontekste ir pagrįsta abipusiu sutarimu, supratimu ir vykdoma pasiskirstant darbus.